

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

14 päivänä kesäkuuta 2011 *

Asiassa C-360/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Amtsgericht Bonn (Saksa) on esittänyt 4.8.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.9.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pfleiderer AG

vastaan

Bundeskartellamt,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. Tizzano, joka hoitaa suuren jaoston puheenjohtajan tehtäviä, jaostojen puheenjohtajat J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ja J.-C. Bonichot sekä tuomarit E. Juhász (esittelevä tuomari), G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen ja T. von Danwitz,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.9.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Pfeiderer AG, edustajinaan Rechtsanwalt T. Kapp, Rechtsanwalt M. Schrödl ja Rechtsanwalt M. Kuhlenkamp,
- Munksjö Paper GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt H. Meyer-Lindemann,
- Arjo Wiggins Deutschland GmbH, edustajinaan Rechtsanwältin R. Polley, Rechtsanwältin S. Heinz ja oikeudenkäyntiä varten asiamieheksi nimetty O. Ban,
- Felix Schoeller Holding GmbH & Co. KG ja Technocell Dekor GmbH & Co. KG, edustajinaan Rechtsanwalt T. Mäger ja Rechtsanwalt D. Zimmer,
- Interprint GmbH & Co. KG, edustajanaan Rechtsanwalt T. Veltins,
- Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma, J. Möller ja C. Blaschke,

- Belgian hallitus, asiamiehenään J.-C. Halleux,

- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja T. Müller,

- Espanjan hallitus, asiamiehenään J. Rodríguez Cárcamo,

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato F. Arena,

- Kyproksen hallitus, asiamiehenään D. Kallí,

- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään Y. de Vries,

- Euroopan komissio, asiamiehinään V. Di Bucci, P. Costa de Oliveira ja A. Antoniadis,

- EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään X. Lewis ja M. Schneider,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.12.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 11 ja 12 artiklan sekä EY 10 artiklan toisen kohdan, luettuna yhdessä EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan kanssa, tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Pfleiderer AG (jäljempänä Pfleiderer) ja Bundeskartellamt (kilpailuviranomainen) ja jossa on kyse pyynnöstä saada tutustua kaikkiin asiakirjoihin, jotka liittyvät puulevyissä käytettyjen laminoitipaperien alan kartellin vuoksi aloitettuun sakkomenettelyyn. Pfleiderer, joka on niiden yritysten asiakas, joille seuraamuksia on määrätty, on esittänyt kyseisen tutustumispyynnön, joka kattaa myös sakoista vapautumista ja niiden alentamista (jäljempänä leniency) koskevaan menettelyyn liittyvät asiakirjat, valmistellakseen siviilioikeudellista vahingonkorvauskannetta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

- 3 Asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan ensimmäisen perustelukappaleen ensimmäisessä virkkeessä todetaan seuraavaa:

”Sellaisen järjestelmän aikaansaamiseksi, jolla varmistetaan, että kilpailu yhteismarkkinoilla ei vääristy, [EY] 81 ja [EY] 82 artiklaa on sovellettava yhteisössä tehokkaasti ja yhtenäisesti.”

- 4 Asetuksen N:o 1/2003 11 artiklassa, jonka otsikkona on ”Komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö”, säädetään seuraavaa:

”1. Komissio ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset soveltavat yhteisön kilpailusääntöjä tiiviissä yhteistyössä.

2. Komissio toimittaa jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille jäljennökset tärkeimmistä asiakirjoista, jotka se on hankkinut 7, 8, 9, 10 artikla[n] ja 29 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi. Komissio toimittaa jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyynnöstä jäljennöksiä muista olemassa olevista asiakirjoista, jotka ovat tarpeen tapauksen arvioimiseksi.

3. Kun jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset toimivat [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan nojalla, niiden on ilmoitettava asiasta komissiolle kirjallisesti ennen ensimmäisen virallisen tutkintatoimenpiteen aloittamista tai viipymättä kyseisen toimenpiteen aloittamisen jälkeen. Tämä ilmoitus voidaan toimittaa myös muiden jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille.

4. Viimeistään 30 päivää ennen sellaisen päätöksen tekemistä, jossa vaaditaan lopettamaan rikkominen, hyväksytään sitoumuksia tai evätään ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisesta johtuvat edut, jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset tiedottavat siitä komissiolle. Tätä varten ne toimittavat komissiolle yhteenvedon asiasta, suunnitellun päätöksen tai sellaisen puuttuessa muun asiakirjan, josta ilmenee ehdotettu toimintatapa. Nämä tiedot voidaan saattaa myös muiden jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten saataville. Asiaa käsittelevä kilpailuviranomainen toimittaa komissiolle tämän pyynnöstä muita sen hallussa olevia asiakirjoja, jotka ovat tarpeen tapauksen arvioimiseksi. Komissiolle toimitetut tiedot voidaan saattaa muiden jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten saataville. Kansalliset kilpailuviranomaiset voivat myös vaihtaa keskenään [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan nojalla käsittelemänsä asian arvioimisen edellyttämiä tietoja.

5. Jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset voivat kuulla komissiota kaikissa tapauksissa, joissa yhteisön oikeutta sovelletaan.

- 5 Asetuksen N:o 1/2003 12 artiklassa, jossa säännellään tietojenvaihtoa, säädetään seuraavaa:

”1. [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan soveltamiseksi komissiolla ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisilla on toimivalta välittää toisilleen tietoa kaikista tosiseikoista tai oikeudellisista seikoista, luottamukselliset tiedot mukaan lukien, ja käyttää niitä todisteina.

2. Vaihdettuja tietoja käytetään ainoastaan todisteena [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan soveltamiseksi ja siinä asiassa, jota varten tiedot toimittanut viranomainen ne hankki. Jos kansallista kilpailulainsäädäntöä kuitenkin sovelletaan samaan asiaan ja rinnakkain yhteisön kilpailulainsäädännön kanssa eikä tämä johda erilaiseen lopputulokseen, voidaan tämän artiklan nojalla vaihdettuja tietoja käyttää myös kansallisen kilpailulainsäädännön soveltamisessa.

3. Edellä 1 kohdan mukaisesti vaihdettuja tietoja voidaan käyttää ainoastaan todisteena seuraamusten määräämiseksi luonnollisille henkilöille, jos

- tiedot toimittaneen viranomaisen lainsäädännössä määrätään samankaltaisesta seuraamuksesta kuin [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan rikkomisen yhteydessä, tai jos näin ei ole

- tiedot on koottu tavalla, joka takaa samantasoisien luonnollisten henkilöiden puolustautumisoikeuksien suojan kuin vastaanottavan viranomaisen kansallisissa säännöissä on säädetty. Vastaanottava viranomainen ei voi tässä tapauksessa kuitenkaan käyttää vaihdettuja tietoja vapausrajoitusten langettamiseen.”

- 6 Asetuksen N:o 1/2003 35 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi kilpailuviranomainen, joka vastaa [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan soveltamisesta siten, että tämän asetuksen säännöksiä noudatetaan tehokkaasti. Toimenpiteet, jotka ovat tarpeen näiden viranomaisten valtuuttamiseksi soveltamaan kyseisiä artikloja, on toteutettava 1 päivään toukokuuta 2004 mennessä. Nimettyihin viranomaisiin voi kuulua myös tuomioistuimia.”

Kansallinen säännöstö

- 7 Rikosprosessilain (Strafprozessordnung) 406 e §:n sanamuoto on seuraava:

”(1) Asianajaja voi tutustua vahinkoa kärsineen henkilön puolesta tuomioistuimen saatavilla oleviin asiakirjoihin tai sille rikosasian vireillepanon johdosta toimitettaviin asiakirjoihin ja tutkia virallisesti talletetut todisteet, jos hän voi osoittaa sen olevan oikeutetun edun mukaista. Oikeutettua etua ei ole tarpeen osoittaa 395 §:ssä mainituissa tapauksissa.

(2) Oikeus tutustua asiakirjoihin on evättävä, jos tutustuminen on vastoin epäillyn tai muiden henkilöiden tärkeämpiä suojelemisen arvoisia etuja. Oikeus tutustua asiakirjoihin voidaan evätä, jos tutkinnan tarkoitus näyttää vaarantuvan tai jos menettely hidastuisi huomattavasti.

(3) Asianajajalle voidaan hakemuksesta antaa oikeus viedä asiakirjat todisteita lukuun ottamatta toimistoonsa tai kotiinsa, jolleivät painavat syyt tätä estä. Päätökseen ei voida hakea muutosta.

(4) Oikeudesta tutustua asiakirjoihin päättää valmistelevassa menettelyssä ja sen jälkeen, kun menettely on päätetty lainvoimaisesti, syyttäjänvirasto ja muissa tapauksissa asiaa käsittelevän tuomioistuimen puheenjohtaja. Tuomioistuinta voidaan pyytää tekemään päätös ensimmäisessä virkkeessä mainitusta syyttäjänviraston päätöksestä 161 a §:n 3 momentin toisen, kolmannen ja neljännen virkkeen mukaisesti. – – Kyseisiä päätöksiä ei perustella, jos tiedon antaminen perustelujen sisällöstä saattaisi vaarantaa tutkinnan tarkoituksen.

(5) Asiakirjoista voidaan antaa tietoja ja jäljennöksiä vahinkoa kärsineelle henkilölle 1 momentissa säädetyn edellytyksin.

--”

- 8 Hallinnollisista rikkomuksista annetun lain (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten), sellaisena kuin se oli 19.2.1987 annetussa muodossaan (BGBl. 1987 I, s. 602), muutettuna viimeksi 29.7.2009 annetun lain (BGBl. 2009 I, s. 2353) 2 §:llä (jäljempänä OWiG), 46 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Jollei tässä laissa toisin säädetä, rikosoikeudellista menettelyä koskevien yleisten lakien eli rikosprosessilain, yleisistä tuomioistuimista annetun lain [(Gerichtsverfassungsgesetz)] ja nuorisotuomioistuimista annetun lain [(Jugendgerichtsgesetz)] säännöksiä sovelletaan hallinnolliseen sakkomenettelyyn.

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 9 Bundeskartellamt määräsi 21.1.2008 EY 81 artiklan perusteella yhteensä 62 miljoonan euron suuruiset sakot kolmelle eurooppalaiselle puulevyissä käytettävien laminointipaperien valmistajalle ja viidelle henkilökohtaisesti vastuussa olevalle luonnolliselle henkilölle hintoja ja kapasiteettien jäädyttämistä koskevien sopimusten tekemisestä. Asianomaiset yritykset eivät ole nostaneet kannetta, ja sakkojen määräämisestä tehdyt päätökset ovat näin ollen tulleet lainvoimaisiksi.
- 10 Kyseisen menettelyn jälkeen Pfeiderer pyysi 26.2.2008 Bundeskartellamtia antamaan sille oikeuden tutustua kaikkiin laminointipaperialan sakkomenettelyä koskeviin asiakirjoihin valmistellakseen siviilioikeudellisia vahingonkorvauskanteita. Kyseinen yritys on laminointipaperien eli tarkemmin sanottuna puulevyypintojen käsittelyyn soveltuvien erikoispaperien ostaja. Pfeiderer on yksi kolmesta maailman johtavasta puulevyjen, paneelien ja laminaattilattioiden valmistajasta. Se on ilmoittanut hankkineensa kolmen viime vuoden aikana tavaraa yli 60 miljoonalla eurolla niiltä laminointipaperin valmistajilta, joille seuraamuksia on määrätty.
- 11 Bundeskartellamt vastasi 8.5.2008 päivätyllä kirjeellä asiakirjoihin tutustumista koskevaan pyyntöön toimittamalla kolmesta sakkopäätöksestä anonyymit versiot ja luetelon etsinnässä saaduista todisteista.
- 12 Pfeiderer pyysi seuraavaksi toisessa kirjeessä Bundeskartellamtilta nimenomaisesti oikeutta saada tutustua kaikkiin asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin, muun muassa leniency-hakemuksia koskeviin asiakirjoihin, näiden hakemusten tekijöiden vapaaehtoisesti toimittamiin asiakirjoihin ja takavarikoituihin todisteisiin. Bundeskartellamt hylkäsi 14.10.2008 kyseisen hakemuksen osittain ja rajoitti oikeuden tutustua asiakirjoihin koskemaan ainoastaan asiakirja-aineistoa, josta on poistettu

liikesalaisuudet, sisäiset asiakirjat ja Bundeskartellamtin antaman leniency-tiedonannon 22 kohdan soveltamisalaan kuuluvat asiakirjat, eikä se antanut myöskään oikeutta tutustua takavarikoituihin todisteisiin.

- 13 Pfleiderer saattoi kyseisen osittaista hylkäämistä koskevan päätöksen Amtsgericht Bonnin käsiteltäväksi OWiG:n 62 §:n 1 momentin nojalla.
- 14 Amtsgericht Bonn teki 3.2.2009 päätöksen, jolla se määräsi Bundeskartellamtin myöntämään Pfleidererille oikeuden tutustua asiakirja-aineistoon asianajajansa välityksellä rikosprosessilain 406 e §:n 1 momentin ja OWiG:n 46 §:n 1 momentin yhdistettyjen säännösten mukaisesti. Amtsgericht Bonnin mukaan Pfleiderer on kyseisissä säännöksissä tarkoitettu ”vahinkoa kärsinyt henkilö”, koska on oletettava, että se on kartellisopimusten vuoksi maksanut ylihintaa kartelliin osallistuneilta yrityksiltä hankkimistaan tavaroista. Pfleidererin ”oikeutetun edun” mukaista on myös saada oikeus tutustua asiakirjoihin, koska asiakirjoja on tarkoitus käyttää siviilioikeudellisten vahingonkorvauskanteiden valmistelemiseen.
- 15 Amtsgericht Bonn antoi näin ollen Pfleidererille oikeuden tutustua niihin asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin, jotka leniency-hakija oli vapaaehtoisesti antanut Saksan kilpailuviranomaisen käyttöön Bundeskartellamtin leniency-tiedonannon 22 kohdan nojalla, sekä takavarikoituihin asiakirjoihin ja todisteisiin. Oikeutta tutustua liikesalaisuuksiin ja sisäisiin asiakirjoihin eli Bundeskartellamtin neuvottelumuistiinpanoihin ja Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston (jäljempänä ECN) yhteydessä laadittuun kirjeenvaihtoon rajoitettiin. Amtsgericht Bonnin mukaan kyseisen oikeuden, joka koskee ainoastaan asiakirjoja, jotka ovat tarpeen vahingonkorvausoikeuden tukemiseksi, laajuuden vahvistaminen edellyttää erilaisten intressien punnintaa.

- 16 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee yhtäältä, että sama tuomioistuin on kuitenkin lykännyt päätöksen täytäntöönpanoa.
- 17 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee toisaalta myös, että Amtsgericht Bonn haluaisi tehdä 3.2.2009 tehtyä päätöstä vastaavan päätöksen. Kyseinen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että päätöksellä, jonka se joutuu tekemään, saatettaisiin rikkoa unionin oikeutta ja etenkin EY 10 artiklan toista kohtaa ja EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdtaa sekä asetuksen N:o 1/2003 11 ja 12 artiklaa, joissa säädetään tiiviistä yhteistyöstä ja molemminpuolisesta tietojenvaihdosta komission ja jäsenvaltioiden kansallisten kilpailuviranomaisten välillä EY 81 ja EY 82 artiklan täytäntöönpanomenettelyissä. Kyseisten säännösten ja määräysten, jotka ovat erittäin tärkeitä ECN:lle ja kilpailu oikeuden hajautetulle soveltamiselle, tehokkuuden ja moitteettoman toimivuuden varmistamiseksi kartelleja koskeissa sakkomenettelyissä saattaisi osoittautua tarpeelliseksi evätä kolmansilta oikeus tutustua leniency-hakemuksiin ja leniency-hakijoiden vapaaehtoisesti toimittamiin asiakirjoihin.
- 18 Koska Amtsgericht Bonn katsoi, että sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaiseminen edellyttää unionin oikeuden tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko kartelleja koskevia yhteisön oikeuden säännöksiä ja määräyksiä – erityisesti asetuksen N:o 1/2003 11 ja 12 artiklaa sekä EY 10 artiklan toista kohtaa ja EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdtaa – tulkittava siten, että niille, joille on aiheutunut vahinkoa kartellista, ei siviilioikeudellisten vaatimusten esittämiseksi voida myöntää oikeutta saada tutustua leniency-hakemuksiin eikä leniency-hakijoiden tässä yhteydessä vapaaehtoisesti antamiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka jäsenvaltion kilpailuviranomaiset ovat saaneet kansallisen leniency-ohjelman perusteella (muun muassa) EY 81 artiklan täytäntöön panemiseksi vireille pannun sakkomenettelyn yhteydessä?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 19 Heti alkuun on huomautettava, että jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset ja tuomioistuimet ovat velvollisia soveltamaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa silloin, kun toiseikat kuuluvat unionin oikeuden soveltamisalaan, ja varmistamaan, että kyseisiä artikloja sovelletaan tehokkaasti yleisen edun mukaisesti (ks. vastaavasti asia C-439/08, VEBIC, tuomio 7.12.2010, Kok., s. I-12471, 56 kohta).
- 20 On myös todettava, ettei kilpailua koskevissa EY:n perustamissopimuksen määräyksissä eikä asetuksessa N:o 1/2003 ole yhteisiä leniency-sääntöjä tai yhteisiä sääntöjä, jotka koskisivat oikeutta tutustua kansalliselle kilpailuviranomaiselle vapaaehtoisesti kansallisen leniency-ohjelman perusteella toimitettuihin leniency-menettelyyn liittyviin asiakirjoihin.
- 21 Komission tiedonannoista, joista yksi koskee yhteistyötä kilpailuviranomaisten verkostossa (EUVL 2004, C 101, s. 43) ja toinen sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä kartelleja koskevissa asioissa (EUVL 2006, C 298, s. 17), on huomautettava, etteivät ne ole jäsenvaltioita sitovia. Viimeksi mainittu tiedonanto koskee lisäksi ainoastaan komission itsensä täytäntöön panemia leniency-ohjelmia.
- 22 Myös ECN:n puitteissa on laadittu ja vahvistettu vuonna 2006 leniency-malliohjelma, jolla pyritään yhdenmukaistamaan tietyt kansallisiin leniency-ohjelmiin liittyvät seikat. Myöskään kyseinen malliohjelma ei kuitenkaan ole jäsenvaltioiden tuomioistuinta sitova.

- 23 Vaikka komission esittämällä suuntaviivoilla voi siis olla vaikutuksia kansallisten kilpailuviranomaisten käytäntöön silloin, kun asiaa koskevaa unionin oikeuden sitovaa säännöstöä ei ole annettu, jäsenvaltioiden asiana on kuitenkin vahvistaa kansalliset säännöt kartellin vuoksi vahinkoa kärsineiden henkilöiden oikeudesta saada tutustua leniency-menettelyihin liittyviin asiakirjoihin ja soveltaa näitä sääntöjä.
- 24 Vaikka kyseisten sääntöjen vahvistaminen ja soveltaminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, niiden on tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta (ks. vastaavasti asia C-154/08, komissio v. Espanja, tuomio 12.11.2009, 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ne eivät etenäkään saa tehdä unionin oikeuden täytäntöönpanoa mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (ks. vastaavasti asia C-298/96, Oelmühle ja Schmidt Söhne, tuomio 16.7.1998, Kok., s. I-4767, 23 ja 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja niiden on nimenomaan kilpailuoikeuden alalla huolehdittava siitä, ettei niiden vahvistamalla tai soveltamalla säännöillä haitata SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan tehokasta soveltamista (ks. vastaavasti em. asia VEBIC, tuomion 57 kohta).
- 25 Kuten komissio ja huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot ovat väittäneet, leniency-ohjelmat ovat hyödyllisiä välineitä pyrittäessä tehokkaasti paljastamaan ja lopettamaan kilpailusääntöjen rikkomisia, ja niillä edistetään siten SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan tehokasta soveltamista.
- 26 Se, että leniency-menettelyä koskevat asiakirjat toimitetaan henkilöille, jotka haluavat nostaa vahingonkorvauskanteen, saattaisi kuitenkin vaikuttaa kyseisten ohjelmien tehokkuuteen, vaikka kansalliset kilpailuviranomaiset myöntävätkin leniency-hakijalle kokonaan tai osittain vapautuksen siitä sakosta, jonka ne olisivat voineet määrätä.

- 27 On näet perusteltua katsoa, että henkilö, joka on osallistunut kilpailuoikeuden rikkomiseen, saatetaan saada silloin, kun asiakirjojen toimittaminen on mahdollista, luopumaan käyttämästä tällaisissa leniency-ohjelmissa annettua mahdollisuutta, kun otetaan huomioon etenkin se, että asetuksen N:o 1/2003 11 ja 12 artiklan perusteella komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa kyseisen henkilön vapaaehtoisesti toimittamia tietoja.
- 28 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on kuitenkin todettu, että jokainen voi vaatia sellaisen vahingon korvaamista, joka hänelle on väitetyksi aiheutunut menettelytavasta, joka voi rajoittaa tai vääristää kilpailua (ks. asia C-453/99, Courage ja Crehan, tuomio 20.9.2001, Kok., s. I-6297, 24 ja 26 kohta sekä yhdistetyt asiat C-295/04-C-298/04, Manfredi ym., tuomio 13.7.2006, Kok., s. I-6619, 59 ja 61 kohta).
- 29 Tällainen oikeus näet parantaa unionin kilpailusääntöjen tehokkuutta ja vähentää sellaisten usein peiteltyjen sopimusten tai menettelytapojen houkuttelevuutta, jotka voivat rajoittaa tai vääristää kilpailua. Tältä kannalta katsottuna kansallisissa tuomioistuimissa nostettavat vahingonkorvauskanteet voivat huomattavasti edistää toimivan kilpailun ylläpitämistä Euroopan unionissa (ks. em. asia Courage ja Crehan, tuomion 27 kohta).
- 30 Näin ollen tutkittaessa jonkun sellaisen henkilön, joka vaatii vahingonkorvausta leniency-ohjelman piiriin kuuluvalta toiselta henkilöltä, tekemää pyyntöä saada tutustua tällaiseen ohjelmaan liittyviin asiakirjoihin on huolehdittava siitä, että sovellettavat kansalliset säännöt eivät ole epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, ja että niillä ei tehdä vahingonkorvauksen saamista käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (ks. vastaavasti em. asia Courage ja Crehan, tuomion 29 kohta), sekä punnittava niitä intressejä, jotka oikeuttavat leniency-hakijan vapaaehtoisesti toimittamien tietojen toimittamisen tai niiden suojelemisen.

- 31 Kansalliset tuomioistuimet voivat tehdä tällaisen kansalliseen oikeuteen perustuvan punninnan ainoastaan tapauskohtaisesti ja ottamalla huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat.
- 32 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että kartelleja koskevia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä sekä erityisesti asetusta N:o 1/2003 on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että unionin kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi vahinkoa kärsinyt henkilö, joka vaatii vahingonkorvausta, saa oikeuden tutustua kyseiseen rikkomiseen syylistynyttä henkilöä koskevaan leniency-menettelyyn liittyviin asiakirjoihin. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten asiana on kuitenkin määrittää kansallisen oikeutensa perusteella edellytykset, joiden mukaisesti tällainen oikeus on annettava tai evättävä, punnitsemalla unionin oikeudella suojeltuja intressejä.

Oikeudenkäyntikulut

- 33 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kartelleja koskevia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä sekä erityisesti SEUT 101 ja SEUT 102 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1/2003 on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että unionin kilpailuoikeuden rikkomisen

vuoksi vahinkoa kärsinyt henkilö, joka vaatii vahingonkorvausta, saa oikeuden tutustua kyseiseen rikkomiseen syylistynyttä henkilöä koskevaan leniency-menettelyyn liittyviin asiakirjoihin. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten asiana on kuitenkin määrittää kansallisen oikeutensa perusteella edellytykset, joiden mukaisesti tällainen oikeus on annettava tai evättävä, punnitsemalla unionin oikeudella suojeltuja intressejä.

Allekirjoitukset